

Myytit myttyyn! Uskomuksia ja oletuksia
koulutus- ja uravalinnoista:

Biologia määrää – vai määrääkö?

Potentiaali-hankkeen aamukahvit
15.10.2021 klo 9–10

Sari Miettinen, projektiasiantuntija
Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Riko kaava.

┌ **Potentiaali** ─┐

Koulutuksen toimintasäännöt

1. Tyhmiä kysymyksiä saa kysyä ja mokat ovat sallittuja. Annetaan toisillemme tilaa erehtyä ja opetellaan yhdessä uusia asioita.
2. Pyri rakentavaan keskusteluun ja puheenvuoroihin. Kohdista kritiikki asiaan, älä ihmiseen.
3. Muilla osallistujilla voi on erilainen tausta, mieltymykset ja elämäntilanne kuin sinulla. Ota siis tämä huomioon keskustellessasi.
4. Älä oletta, vaan kysy. Emme voi tietää toisen kokemusta, ajatuksia, elämäntilannetta tai itsemääritelyä identiteettiä.
5. Huolehdi, että kaikki halukkaat tulevat keskustelussa kuulluiksi ja pääsevät osalliseksi. Eli älä jyrää.
6. Syrjivä tai sortava kielenkäyttö ei ole sallittua.

Potentiaali-hankkeen toteuttajat:

OPIKELUN JA
KOULUTUKSEN
TUTKIMUSSÄÄTIÖ

NUORISOTUTKIMUSSEURA RY.
NUORISOTUTKIMUSVERKOSTO

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU
HÄME UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

jamk | Jyväskylän
ammattikorkeakoulu

OAMK
OULUN AMMATTIKORKEAKOULU

Koordinaatio: Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto
Kesto: 1.4.2019–31.12.2021
Päärahoittaja: Sosiaali- ja terveysministeriö / Euroopan sosiaalirahasto,
Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 (hankekoodi S21690)

**TURUN
YLIOPISTO**

Potentiaalihanke.fi

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Hankkeessa tuotetaan

- Yhdenvertaisen ohjauksen malli
- Potentiaali-hanke suosittelee -videolista & keskustelukysymykset
- Potentiaalipolku-sovellus ohjauksen tueksi: www.potentiaalipolku.fi
- Malli tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toteuttamiseksi oppilaitoksissa
- Malli turvallisemman tilan periaatteiden luomiseen oppilaitoksissa ja organisaatioissa
- Osallistava työpajamalli tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusteemojen käsittelyyn oppilaitoksissa
- Yhdenvertaisuus opetuksessa ja ohjauksessa -verkkokurssi
- Yksittäisiä harjoituksia ja välineitä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvien teemojen ja segregaaation käsittelyyn oppilaitoksille, järjestöille, kuntien ohjauspalveluille
- Myyttejä purkava videosarja

www.potentiaalihanke.fi/materiaalit/

Potentiaalihanke.fi

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Riko kaava

Työtehtäviä on ollut tapana jaotella miesten tai naisten töiksi. Tätä jaottelua on voitu perustella jopa sukupuolten välisillä biologisilla eroilla. Näillä kahveilla otetaan selvää, mitä tämä myytti on syönyt ja miten myytti yhä vaikuttaa koulutusvalintoihin.

<https://www.youtube.com/watch?v=mpEzackF1eI>

Potentiaalihanke.fi

Vipuvoimaa
EU:lta
2014-2020

Miten sukupuoli on vaikuttanut tai vaikuttaa ammatinvalintaan tai mielenkiinnon kohteisiin? Mikä on ollut hyväksyttävää eri sukupuolille minäkin aikana?

Mieti kysymystä eri aikakausina: omien isovanhempien ja vanhempien kohdalla, oman itsesi ja nykyisten ohjattavien tai oppilaiden kohdalla.

Kirjaa ylös Padlet-seinälle:

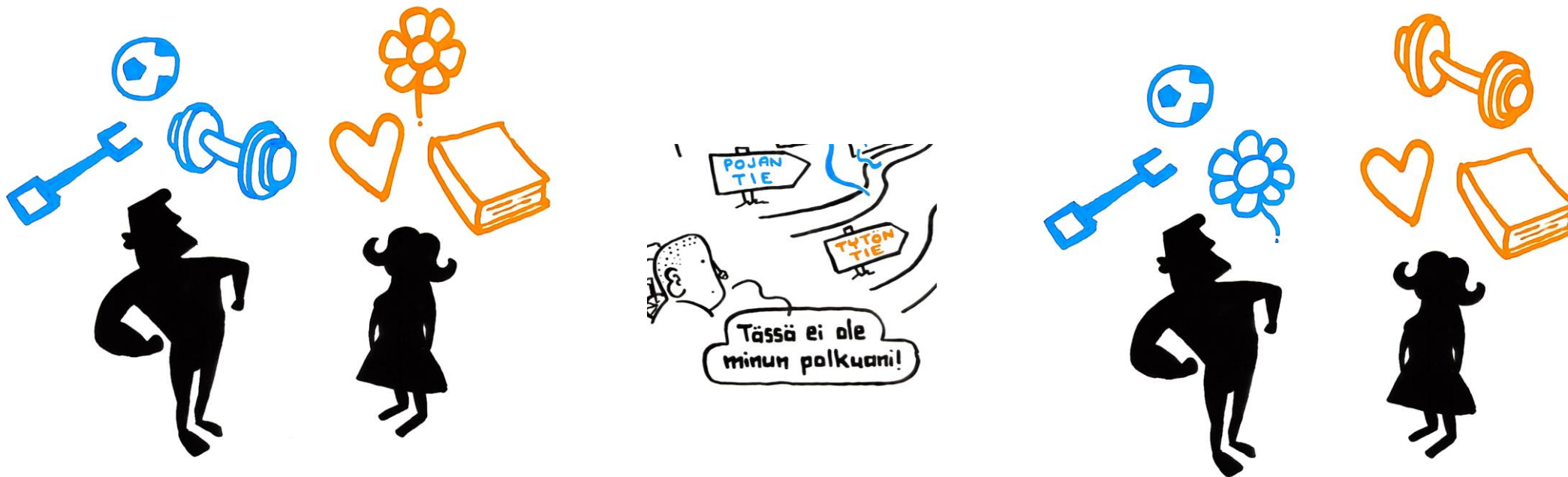
<https://padlet.com/Tulevaisuusohjaus/99bbtj2kwqokb6l>

”Naiset ja miehet ovat biologialtaan erilaisia. Ihan luonnollista, että ero näkyy työelämässä.”

- Biologinen ero on totta, mutta siitä ei voi suoraan johtaa yksilöiden kiinnostuksen kohteita tai taitoja.
- Myös kasvuympäristön sosiaalisilla ja kulttuurisilla tekijöillä on vaikutusta siihen, mistä yksilöt kiinnostuvat ja millaisia taitoja heille kiinnostusten kautta kehittyy.
- Biologialla ei voi myöskään perustella miten meidän tulee toimia.
- Biologia on myös vain yksi sukupuolen ulottuvuus.

- Yksilöiden väliset erot eri sukupuolikategorioiden sisällä ovat suurempia kuin erot eri sukupuolikategorioiden välillä (fyysiset ja psyykkiset ominaisuudet).
- On monia tapoja olla ja ilmentää sukupuolta. Lisäksi on yksilöitä, jotka eivät sovi kahden sukupuolen mukaiseen jaotteluun.
- Millainen tyttö, poika tai muunsukupuolinen voin ja saan olla?

Normit ohjaavat valintoja

- Jos kasvuympäristöllä ei olisi mitään vaikutusta esim. ammatinvalintaan, tarkoittaisi se sitä, että historiassa ja eri puolilla maailmaa geneettisesti samankaltaiset ihmiset valitsisivat aina samankaltaiset ammatit.
- Mm. Thomas Breda kollegoineen on osoittanut laajassa empiirisessä tutkimuksessa, että eri maissa sukupuoliin ja ammattivalintoihin liitetyt normit ja stereotyyptit ovat erilaisia.
- Esim. Suomessa matematiikan osaaminen yhdistetään vahvasti miessukupuolen ominaisuudeksi. Tällainen ajattelutapa “tytöt eivät osaa matikkaa” estää naispuolisia hakeutumasta matemaattisille aloille. Tutkimus ei tue ajatusta matemaattisen osaamisen sukupuolittumisesta.

Mihin stereotyyppisiin käsityksiin sukupuolesta olet törmännyt oppilaitos- tai ohjauskontekstissa? Mikä vaikutus niillä mielestäsi on?

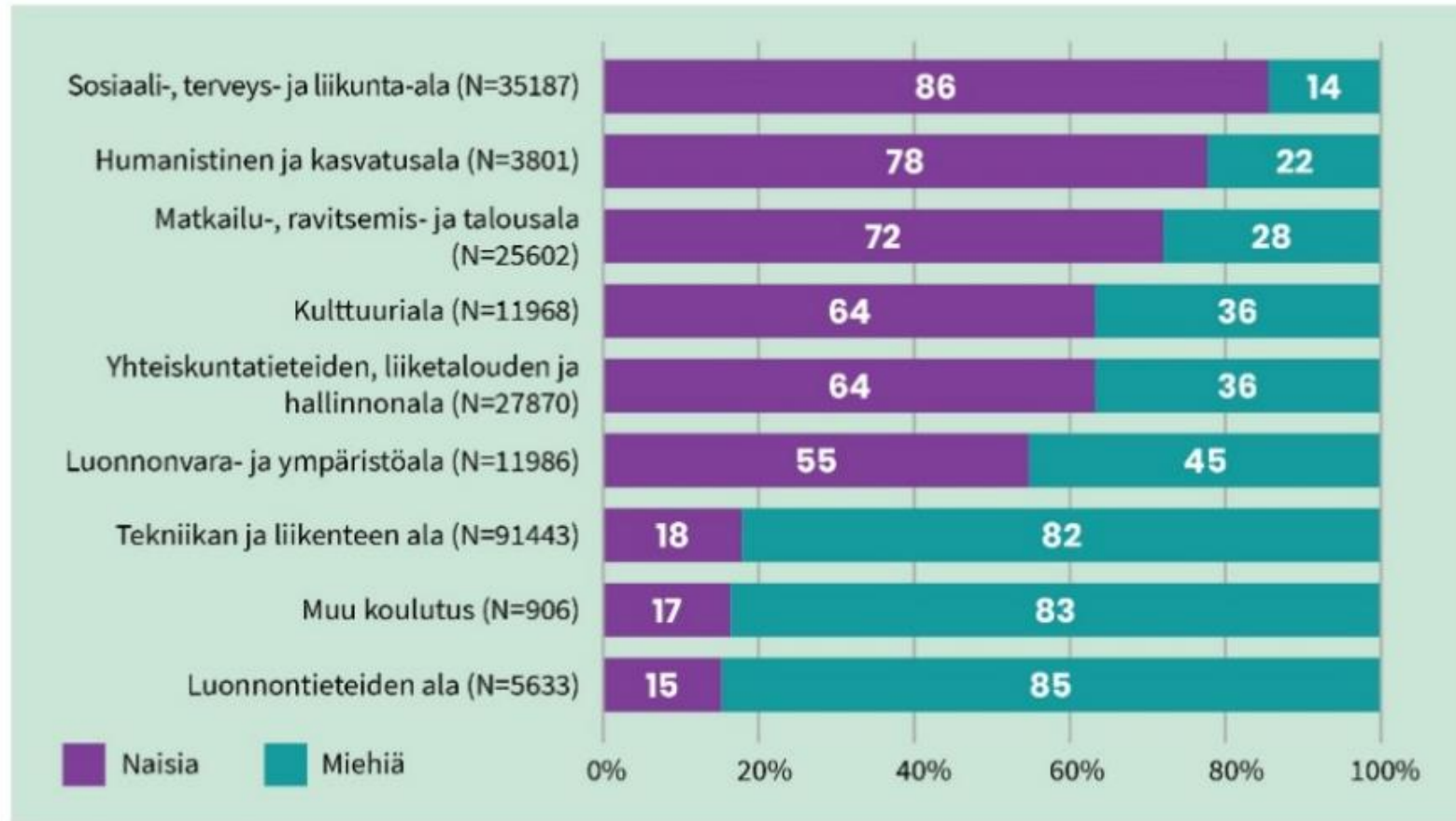
Kirjaa ylös Padlet-seinälle omia havaintojasi ja kokemuksiasi:
<https://padlet.com/Tulevaisuusohjaus/cqxe3253josqi45o>

Miten myytti vaikuttaa?

- Vaikka väittäisimme, että sukupuolella ei ole väliä, liitämme eri sukupuoliin ominaisuuksia, odotuksia ja normeja, jotka ohjaavat toimintaamme.
- Stereotyyppiset käsitykset miehille ja naisille sopivista töistä muovaavat nuorten käsityksiä itselleen mahdollisiksi nähdystä ammattiteistä (esim. hoiva-ala kuuluu naisille, tekniikka miehille – vai kuuluuko?).
- Yksilön taidot ja osaaminen voivat jäädä piiloon ja hyödyntämättä sukupuolittuneen ajattelun takia.
- (Sukupuoli)vähemmistöjen lisäksi myös muut voivat kokea opiskelun vahvasti sukupuolittuneella alalla hankalaksi jos näkemykset "oikeanlaisesta" sukupuolesta ovat tiukat.
- Yhteiskunnassa myytti tuottaa alojen eriytymistä sukupuolen mukaan ja vahvistaa sitä. Sillä on isoja vaikutusta niin yksilön kuin yhteiskunnankin kannalta.

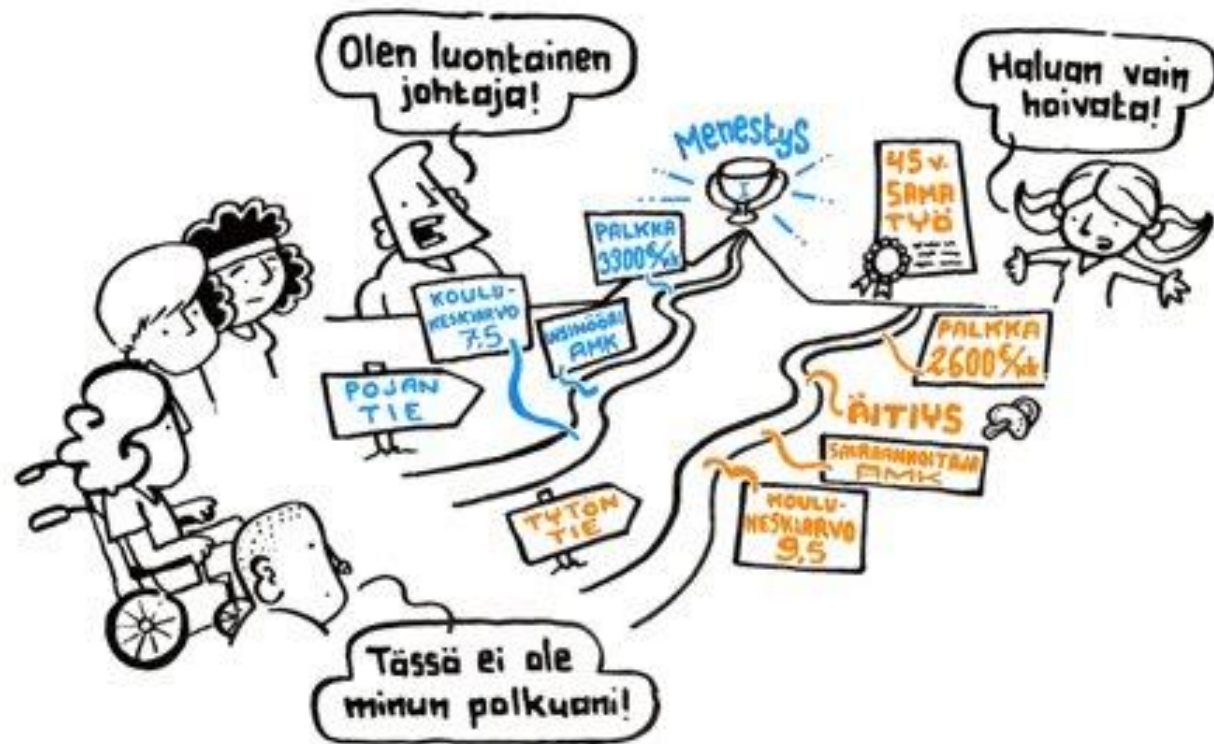

Jos sukupuoli ei vaikuta koulutusvalintoihin, miksi tilastot näyttävät tältä?

Alle 30-vuotiaiden koulutusvalintojen jakautuminen toisen asteen ammatilliseen koulutukseen hakeutuessa sukupuolen mukaan (2009–2011).

Lähde: Saari & Lahtinen 2019, 41.

Mitä minä voin tehdä?

- **Mieti** minkälaisia oletuksia sukupuolista tai eri ammateista itselläsi on – millaisia käsityksiä tai puhetapoja välität eteenpäin?
- **Vältä** stereotyyppien vahvistamista ja tuo esiin ammattiesittelyissä, uratarinoissa ja muussa materiaalissa monipuolisesti esiin eri sukupuolia erilaisissa tehtävissä.
- **Kiinnitä huomiota** omaan ja ohjattavien kielenkäyttöön eli älä niputa (kaikki pojat/kaikki tytöt) ja mieti millaista ammattisanastoa käytät (esim. sukupuolittuneiden nimikkeiden välttämäinen).
- **Nosta keskiöön** ohjattavan oma osaaminen ja kiinnostus. Älä oletatietäväsi sukupuolen perusteella mistä opiskelija tai ohjattava on tai voisi olla kiinnostunut. Kannusta tutustumaan aloihin, jotka eivät ole tuttuja.
- **Tue** normeja purkavia yksilöitä. He ovat tienraivaajia! Moni niin sanotulla sukupuolelleen epätyypillisellä alalla opiskeleva tai työskentelevä saattaa kohdata ennakkoluuloja tai syrjintää. Tee selväksi, että et hyväksy työttömyyttä tai poijittelua tai tehtävien jakamista sukupuolen mukaan.
- **Tuo esiin** tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioiden tärkeys työyhteisössäsi.

Vinkkejä ja materiaaleja:

www.potentiaalihanke.fi/materiaalit/

Lähteet

- Breda, T., Jouini, E., Napp, C., & Thebault, G. (2020) Gender stereotypes can explain the gender-equality paradox. Proceedings of the National Academy of Sciences, 117(49), 31063–31069. <https://doi.org/10.1073/pnas.2008704117>
- Burchell, B., Hardy, V., Rubery, J. & Smith, M. (2014) A New Method to Understand Occupational Gender Segregation in European Labour Markets, Luxembourg: Euroopan komissio.
- Lahtinen, J. (toim.) (2019) ”Mikä ois mun juttu” – nuorten koulutusvalinnat sosialisatiomaisemien kehyksissä. Valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoiminta 2019:68. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-805-2>
- Lahtinen, J. & Aapola-Kari, S. (2020) [Tasa-arvon mallimaan sitkeä sukupuolierottelu](#). Sosiologinen media Ilmiö. Julkaistu 19.3.2020.
- Molander, L. (2021) Korkeakoulujen markkinointikuvat luovat nuorille mielikuvia tulevaisuuden tekijöistä – keille samaistumispiintoja tarjotaan? Potentiaali-hanke. <https://www.potentiaalihanke.fi/korkeakoulujen-markkinointikuvat-luovat-nuurille-mielikuvia-tulevaisuuden-tekijoista/> 26.2.2021.
- Saari, J. & Lahtinen, J. (2019) Koulutusvalintojen tilastollista tarkastelua. Teoksessa J. Lahtinen (toim.) ”Mikä ois mun juttu” - Nuorten koulutusvalinnat sosialisatiomaisemien kehyksissä. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:68, 39–52.
- Stoet, G. & Geary, D. C. (2018) The Gender-Equality Paradox in Science, Technology, Engineering, and Mathematics Education. Psychological Science. Volume: 29 issue: 4, page(s): 581-593. <https://doi.org/10.1177/0956797617741719>
- Tanhua, I. & Lahtinen, J. (2019) Sukupuolittuneet ammattikäsitkset yksi ammatillisen segregaation syy. Valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoiminnan blogi. 14.3.2019. <https://tietokayttoon.fi/ajankohtaista/blogi/-/blogs/sukupuolittuneet-ammattikasitkset-yksi-ammattillisen-segregaation-syy>
- THL (2021) Vinkkejä sukupuolitiotoiseen kielenkäyttöön. <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-edistaminen/sukupuolitiotoinen-viestinta#vinkkejat%20kielenkayttoon> ladattu 14.10.2021.

Koulutusta tarjolla!

Potentiaalin aamukahvit: Myytit myttyyn! Uskomuksia ja oletuksia koulutus- ja uravalinnoista

- Perjantaisin 12.11. ja 3.12. klo 9–10

Potentiaalin toiminnalliset koulutusiltapäivät:

- to 18.11. klo 13–16: Ainokaiset alalla – miten toimia vahvasti sukupuolittuneiden alojen opiskelijoiden kanssa
- To 2.12. klo 13–16: Oppilaitosten toiminnallinen tasa-arvosuunnittelu – miten ja miksi?
- to 9.12. klo 13–16: Menetelmiä reppuun – välineitä oppilaitosten yhdenvertaisuustyön tueksi

Lisätietoa ja ilmoittautuminen: <https://www.potentiaalihanke.fi/aamukahvit-ja-koulutusiltapaivat-2021/>

Koulutusta tarjolla!

- **4. webinaari 24.11.2021: Teemana Tulevaisuus, haasteet ja mahdollisuudet**
<https://www.potentiaalihanke.fi/webinaari/>
- **Seuraa hanketiedotusta, tilaa uutiskirje:**
<https://www.potentiaalihanke.fi/yhteystiedot/tilaa-utiskirje/>

Potentiaalihanke

PotentiaaliH

- **Tilaa koulutus omaan työyhteisösi tai alueen toimijoille 2021:**
Yhteyshenkilö:
Sari Miettinen
etunimi.sukunimi@utu.fi

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Kiitos.

Tätä myyttiä olivat purkamassa Potentiaali-hankkeesta Jenni Lahtinen, Sari Miettinen, Kristiina Kemppainen ja Anne Nieminen.

www.potentiaalihanke.fi

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020